

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 1/441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/381/2015/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

357/2015. (X. 22.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos¹** meghatalmazással igazolt képviselője által 2015. július 25-én előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2015. október 22-én megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos meghatalmazással igazolt képviselője útján 2015. július 25-én, postai úton terjesztette elő panaszbeadványát, a vele szemben 2015. július 6-án foganasított rendőri intézkedés miatt.

I.

1) A panaszos jogi képviselője beadványában előadta, hogy 2015. július 6-án, hétfőn, a kerület F.város Önkormányzatának munkatársai rendőrök kíséretében bérlemény ellenőrzést tartottak a V. utca 49. szám alatt, amely épületben található üresen álló, romos állapotú, önkormányzati tulajdonú lakásba a panaszos körülbelül egy hónapja költözött be, mivel nehéz anyagi helyzetéből következően nem tudott máshogy gondoskodni a lakhatásáról. Beköltözéskor a lakásban már ott volt M. S. is, akivel együtt takarították ki a szeméttel és építési törmelékkel teli lakást.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A panaszos az önkormányzat munkatársainak és a rendőröknek elismerte, hogy nincs jogalapja a lakáshasználatnak és megvalósította az önkényes beköltözés szabálysértést. A rendőrök ezután több lakót, köztük a szabálysértést el nem ismerő M. S-t és a panaszost is igazoltatták. Mivel a panaszos iratai a lakásban voltak, ezért az igazoltató rendőrök engedélyével bement a lakásba, hogy átadja a személyazonosító okmányait. Nem sokkal azután, hogy bement a lakásba, a rendőrök – a panaszos nevüket vagy az azonosító számukat nem jegyezte meg – utána mentek és bármiféle felszólítás vagy magyarázat nélkül megbilincseltek és így szállították be egy rendőrautóval – előállítottként – a kapitányságra. A bilincset a kapitányság előállító helyiségében, a fogdába történő elhelyezés előtt vették le róla. Ezután a panaszost őrizetbe vették és 2015. július 8-án bíróság elé állították, ahol a bíróság büntetlen előéletére, a szabálysértés társadalmi veszélyességének alacsony fokára, a cselekmény elismerésére és az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel figyelmeztetésben részesítette. A végzés már aznap jogerőssé vált.

A Kerületi Rendőrkapitányság Rendészeti Osztálya által nyilvántartott rendőri jelentés a bilincs alkalmazásának sem a jogalapját nem jelöli meg, sem pedig az „intézkedés alapjául szolgáló esemény rövid leírása” rovatban jegyzett történeti tényállásban nem utal a panaszos olyan magatartására, amely indokolná a bilincs alkalmazását. A rendőri jelentés mindössze a bilincselés módjára tartalmaz törvényhelyre való hivatkozást.

A rendőri jelentéshez csatolt parancsnoki vélemény nem tartalmaz megállapítást a bilincs alkalmazása kapcsán, az mindössze az igazoltatás, az átvizsgálás és az előállítás jogszerűségéről és szakszerűségéről szól.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) szerinti alkalmazását indokolja. A (3) bekezdés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

Az Rtv. 48. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdése szerint bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt, a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására a testi kényszerrel nem készíthető, b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja, c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget, f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el és a kísért személy veszélyessége indokolja, vagy g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

A Szolgálati Szabályzat 39. § (2) bekezdése szerint az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőrök az alábbiak szerint tesznek különbséget: a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat, b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni, c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrre, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A Szolgálati Szabályzat 38. § (2) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés tartalmazza: a) hol, mikor kivel szemben, mennyi ideig, milyen kényszerítő eszköz alkalmazására került sor és ennek mi volt az indoka; b) a jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka; c) a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka; f) a támadásra használt eszköz leírását, ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása; g) a tanúk természetes személyazonosító adatait és lakcímét, valamint; h) az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozást.

Ahogy a panaszos meghallgatása során előadottak (szabálysértési ügyszámon számon nyilvántartott jegyzőkönyv 3. oldal) úgy az intézkedésről készült, már hivatkozott rendőri jelentés sem utal a panaszos olyan magatartására vagy körülményre, amely megfeleltethető lenne az Rtv. 48. §-ban taxatívum rögzítetteknek vagy a Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

A panaszos az intézkedő rendőrök felszólításának megfelelően, a lakásba való belépés engedélye után kívánta a lakásban található okmányai révén igazolni magát. Mind az elkövetett szabálysértés az erőszak minden formáját nélkülöző jellege, mind pedig a panaszos magatartása – amely az önkormányzat munkatársaival és a rendőrség képviselőivel egyaránt együttműködő volt – arra mutat, hogy a bilincs alkalmazásának nem volt jogalapja.

A panaszos magatartásának megítélése szempontjából – figyelemmel a Szolgálati Szabályzat 39. § (2) bekezdésére – sem passzív, sem aktív ellenszegülésről, támadó magatartásról pedig végképp nem lehetett szó. Éppen ellenkezőleg, a rendőri intézkedés során számára adott jogszerű utasításnak tett eleget.

Az intézkedő rendőrök a bilincs alkalmazását megelőzően a Szolgálati Szabályzat 39. § (3) bekezdés a) pontjában megköveteltnek eleget nem téve szólították fel a panaszost a jogellenes magatartás abbahagyására. Erre nem is kerülhetett sor, hiszen a panaszos nem tanúsított jogellenes magatartást, éppen a jogszerű utasításnak tett eleget. A rendőri jelentés tartalmával ellentétesen nem került sor a figyelmeztetésre, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A lakásba való belépést sem megelőzően, sem azt követően nem lehetett szó erőszakos, garázda magatartásról [Szolgálati szabályzat 41. § (1) bekezdés a) pont], támadásról [b) pont], bűncselekmény gyanújáról [c) pont], ellenszegülésről, amelyet testi kényszer nem tudott volna megtörni [d) pont], önkárosításról [e) pont], kísérésről [f) pont], vagy arról, hogy az intézkedő rendőr egyedül lett volna [g) pont]. Ha ezek bármelyikére is sor került volna, azt a rendőri jelentésnek a Szolgálati Szabályzat 38. § (2) bekezdése szerint tartalmazni kellene.

Egy jogállamban a bilincselésnek – még a kényszerítő eszközök alkalmazásának kialakult gyakorlata ellenére sem – lehet automatizmus jellege, azt csak a vonatkozó jogszabályban foglalt feltételeknek megfelelően lehet alkalmazni. A jogalapot nélkülöző kényszerítő eszköz alkalmazása sértette a panaszos Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, illetve az abból levezetett testi integritáshoz, valamint a IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz való alapvető jogát.

Mindezekre figyelemmel kéri a panaszos képviselője a Testületet, hogy az Rtv. 92. § (1) bekezdés b) pontban biztosított hatáskörében vizsgálja ki a panasz alapjául szolgáló kényszerítő eszköz alkalmazásának körülményeit.

Amennyiben a Testület állásfoglalásában azt állapítja meg, hogy a panaszban foglalt intézkedés vagy cselekmény a panaszos alapvető jogait nem vagy csak csekély mértékben sértette, a panaszos további kivizsgálásra az eljárást foganatosító rendőri szervhez való áttételhez hozzájárult.

A panaszos ezen kívül hozzájárult, hogy a Testület a panasz kivizsgálása során hozott állásfoglalását – a személyazonosító adatoktól megfosztva – honlapján közzétegye.

Az eljárás az Rtv. 92. § (4) bekezdése alapján tárgyi költségmentes.

2) A jogi képviselő mellékelte a panaszos előállításának végrehajtásáról, a vele szemben alkalmazott kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentést, amely szerint a panaszossal szemben 2015. július 6-án, 11 órakor az Rtv. 29. § (1) bekezdés 1) pontja szerint bilincselést, az Rtv. 29. § (6) bekezdés szerinti átvizsgálást, az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont I. fordulata szerinti előállítást alkalmazták B. város V. utca 37/B. szám 1. em. 28. ajtó alatt. Továbbá B. város V. utca 49. szám alatt a panaszossal szemben az Rtv. 29. § (1) bekezdés szerint igazoltatást, az Rtv. 31. § (1) bekezdés szerinti átvizsgálást, valamint bilincset alkalmaztak. A kényszerítő eszköz alkalmazása előtt a figyelmeztetés megtörtént. A panaszos a bilincset 2015. július 6-án, 11 órától 11 óra 20 percig viselte a Szolgálati Szabályzat 41. § (4) bekezdés b) pontja szerint a kezek előrebilincselésével. A rendőri intézkedés során sérülés, anyagi kár nem keletkezett. A panaszos az Rtv. 18. § (1) bekezdés alapján hozzátartozója/ képviselője kiértesítését nem kérte.

Az intézkedés alapjául szolgáló rövid esemény leírása szerint 2015. július 6-án az önkormányzat munkatársaival és a F. város hármastagállomással bérleményellenőrzést hajtott végre a rendőrség B. város V. utca 49. szám alatt. A fenti címen megállapították, hogy a panaszos és M. S. a fenti cím II. emeletén, az 58-as és 59-es lakásokban tartózkodnak. A szóban forgó lakások önkormányzati tulajdonban vannak és ezen lakásokat az önkormányzat korábban már kiürítette és befalaztatta. A panaszos és M. S. rendőri kérdésre elmondták, hogy a lakást nem ők bontották ki, ők csak bepakoltak, beköltöztek. A fenti két személy a megvalósította a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 167. §-ban tilalmazott önkényes beköltözés szabálysértést. A két személyt a F.város hármastagállomásra állították elő a Kerületi Rendőrkapitányságon. Mindkét személyt sérülés- és panaszmentesen bemutatta az intézkedő rendőr a szolgálatirányító parancsnoknak, majd elhelyezte őket a kapitányság előállító helyiségében.

Az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerint az előállítás idejéről szóló igazolást, valamint az előállítás okáról szóló tájékoztatót kiadták a panaszosnak.

3) Az előállítás végrehajtásáról/kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentéshez mellékelt panaszosi nyilatkozatban a panaszos kijelentette, hogy a jogorvoslati jogaira vonatkozó tájékoztatót az Rtv. 92. és 93. §§-ai alapján megkapta; a vele szemben alkalmazott személyi szabadságot korlátozó intézkedéssel/ kényszerítő eszköz alkalmazásával szembeni panaszról nyolc napon belül nyilatkozik; az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerint az előállítás okáról, valamint annak várható időtartamáról a tájékoztatót szóban, a részére kiállított – az előállítás idejéről szóló – igazolást nem vette át; élelmezést nem kért; betegségben nem szenved; sérülése a rendőri intézkedés során nem keletkezett, így orvosi ellátásban sem részesült.

A panaszossal szemben G. P. r. hdgy. az általa elkövetett cselekmény miatt szabálysértési feljelentést tett.

4) A parancsnoki vélemény és kivizsgálás az előállítás végrehajtásáról/ kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló dokumentumban a parancsnok a panaszossal szemben, az Rtv. 29. § (1) bekezdés 1) pontja szerinti igazolást, az Rtv. 29. § (6) bekezdés szerinti átvizsgálást, az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont I. fordulat szerinti előállítást, az Rtv. 29. § (1) bekezdés szerinti igazolást, az Rtv. 31. § (1) bekezdés szerinti átvizsgálást jogszerűnek és szakszerűnek minősítette. Álláspontja szerint a fentebb felsorolt intézkedések arányosnak minősülnek, azaz megfeleltek az Rtv. 15. §-ában meghatározott arányossági követelményeknek.

5) A jogi képviselő a beadványa mellékletéhez csatolta a panaszos, mint eljárás alá vont személy meghallgatásáról szóló jegyzőkönyvet, amely szerint a panaszost 2015. július 7-én, 15 óra 30 perc és 15 óra 45 perc között hallgatták meg önkényes beköltözés szabálysértés elkövetése miatt folytatott előkészítő eljárásban.

A panaszos a szükséges tájékoztatásokat, figyelmeztetéseket megértette és ezek tudatában aláírásával hitelesítetten úgy nyilatkozott, hogy nem kíván vallomásmegtagadási jogával élni, hanem vallomást szeretne tenni, amelynek kapcsán elmondta, hogy kb. egy hónapja költözött be a B.város V. utca 49. szám alá, a II. emelet 58-as lakásba. Ez egy szoba-konyhás lakás, amiből a konyhában le van bontva egy fal, így egyben van a II. emelet 59-es lakással. Amikor beköltözött M. S. már nem volt ott, de együtt takarították ki a lakást, mivel az tele volt szeméttel és sittel. Kitakarították és beköltöztek, mivel egyiküknek sincs lakása. A panaszos elmondta, hogy előtte rokonoknál lakott. Az önkormányzat nem adta neki bérbe ezt a lakást, önkényesen költözött be. A panaszos előadta, hogy többször próbálkozott az önkormányzatnál, de nem járt sikerrel. Az ajtó nem volt befalazva, ott semmilyen falat nem kellett bontani, az ajtó nyitva volt, amikor beköltözött. A házban mindenki odadobálta a szemetet, azt takarították ki. A panaszos nem tudott róla, hogy ennek ilyen következménye lesz, ha beköltözik, ha tudta volna, akkor meg sem közelíti a lakást. Kórházi kezelés alatt nem áll; idős, magatehetetlen emberről sem gondoskodik. Mászt az ügygel kapcsolatban nem kívánt elmondani. A jegyzőkönyvet aláírásával hitelesítette.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a Kerületi Rendőrkapitánysághoz. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) F. S. r. őrnagy 2015. szeptember 6-án kelt parancsnoki kivizsgálásban megállapította, hogy 2015. július 6-án, 10 órai kezdettel, B.város, F.város kerület önkormányzatának a munkatársaival hajtott végre a rendőrség közösen bérlemény ellenőrzést a V. utca 47-49. szám alatti társasház több lakása tekintetében.

A bérlemény ellenőrzés alapját a társasházban rendszeresen tapasztalt „önkéntes beköltözés” szabálysértés megvalósítása, célját pedig a szabálysértés megszakítása, a jogsértőkkel szembeni eljárás adta. A bérlemény ellenőrzés helyszíne és időpontja telefonos egyeztetés során került megbeszélésre, arról külön írásbeli felkérés nem érkezett a rendőrséghez.

Az ellenőrzés során megállapították, hogy a panaszos V. utca 49. II. emelet 58-as és 59-es falbontással egybenyitott lakásokban életvitelszerűen lakik. Az ingatlanok az önkormányzat tulajdonát képezik, a panaszossal az önkormányzat bérleti szerződést nem kötött, a beköltözés az önkormányzat tudta és beleegyezése nélkül történt.

Így a fentiek alapján a helyszínen megállapítást nyert, hogy a panaszos a Szabs. tv. 167. § „önkéntes beköltözés” szabálysértést megvalósította, vele szemben a gyorsított bírósági eljárás feltételei fennálltak, ezért 11 órai kezdettel vele szemben az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont II. fordulata alapján a Kerületi Rendőrkapitányság, Rendészeti Osztály beosztottjai (G. P. r. hdgy) előállítást fogantatosított, amelynek során bilincset, mint kényszerítő eszközt alkalmazott 11 óra és 11 óra 20 perc között a panaszossal szemben, kezeinek előrebilincselésével. A személyi szabadság korlátozásáról jelentés készült.

A rendészeti osztályvezető előadta, hogy az önkormányzat az egyeztetés során tájékoztatta a rendőrséget a tudomására jutott jogsértésről és felkérte annak, mint jogsértő állapotnak a megszüntetésére. Tulajdonlappal igazolta az 1/1 tulajdoni hányadát a szóban forgó ingatlan vonatkozásában, valamint írásban nyilatkozott arról, hogy bérleti szerződést a II. emeleti 59. számú lakással kapcsolatban nem kötött.

A kényszerítő eszköz alkalmazására az Rtv. 48. § c) pont alapján, szökés megakadályozása érdekében került sor. A személyi szabadságot korlátozó jelentés áttekintése során azon valóban nem jelent meg a kényszerítő eszköz alkalmazásának a jogalapja, amely programhibára vezethető vissza. A Robotzsaru Neo rendszerben ügykarbantartást készített és „BUJEKI” elnevezésű iratok a kényszerítő eszköz alkalmazásának jogalapja nélkül nem generálhatók, ezzel kapcsolatban a jelentés készítő nem mulasztott.

A panaszos előállításának kezdő időpontja 11 óra, amelynek során 12 óra 30 perckor az előállító helyiségben helyezték el 21 óra 30 percig, amely idő alatt őrizetbe is vették. Ezt követően átszállították a rendőrségi fogdára.

A panaszossal szemben szabálysértési eljárás kezdeményezésére került sor, amelynek során gyorsított bírósági eljárás keretében figyelmeztetést alkalmaztak vele szemben. Egyebekben a panaszossal szemben más eljárás nincs folyamatban; a panaszos nem terjesztett elő a rendőrkapitányságon a rendőri intézkedéssel szemben panaszt.

Az esetet megvizsgálva az osztályvezető megállapította, hogy a helyszínen intézkedő kollégákat az Rtv. 13. § (1) bekezdés alapján intézkedési kötelezettség terhelte, az előállítás feltételei fennálltak, azt a panaszbeadvány sem vitatta. A kényszerítő eszköz alkalmazása előtti figyelmeztetésre az Rtv. 61. § (1) bekezdése alapján sor került, amelyet az intézkedő kolléga a személyi szabadságot korlátozó rendőri jelentésben rögzített. A kényszerítő eszköz sérülést nem okozott, indokolatlan hosszú időn keresztül nem került az alkalmazásra. A kényszerítő eszköz alkalmazását – különös tekintettel a nem erre a célra kialakított gépjárműben történő szállítással történő előállításra – indokoltnak tartja. Az elmúlt időszakban tapasztalt, nagymértékben megnövekedett szökésekre, az intézkedő rendőr az intézkedéstaktikai ajánlásoknak megfelelően döntött a kényszerítő eszköz alkalmazása mellett.

A rendészeti osztályvezető az esettel kapcsolatban mulasztást, fegyelemsértést nem tapasztalt, álláspontja szerint fegyelmi eljárás esete sem áll fent.

2) A rendőrség mellékelte a panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolást, amely szerint a panaszos személyi szabadságát 2015. július 6-án, 11 óra 15 perctől 21 óra 30 percig korlátozták részben a fentebbi címen, részben pedig a kapitányság épületében. A panaszos aláírásával hitelesítetten kijelentette, hogy a személyi szabadság korlátozásának időtartama alatt sérülése nem keletkezett, panasszal nem élt.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezéseire – a panaszos kifogásaival összefüggésben az alábbi megállapításra jutott.

A panaszos beadványában kifogásolta azt, hogy a rendőrség vele szemben mondvacsinált okokra hivatkozva alkalmazott bilincset és, hogy a bilincs alkalmazását nem előzte meg a jogszabály alapján is kötelezően előírt figyelmeztetés.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszosnak az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát, valamint a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát az alábbiak szerint

1) A Testület megvizsgálta a panaszossal szemben alkalmazott bilincset, mint kényszerítő eszközt.

a) A bilincs alkalmazásának jogalapja vonatkozásában a Testület az alábbi megállapításra helyezkedett.

A panaszos jogi képviselője a beadványában előadta, hogy 2015. július 6-án a rendőrség az önkormányzattal közösen bérlemény ellenőrzést hajtott végre a fentebbi címen. A lakás, amely az épületben található üresen álló, romos állapotú, önkormányzati tulajdonú lakás, amelybe a panaszos körülbelül egy hónapja költözött be, mivel nehéz anyagi helyzetéből

következően nem tudott máshogy gondoskodni a lakhatásáról. Beköltözéskor a lakásban már ott volt M. S. is, akivel együtt takarították ki a szeméttel és építési törmelékkel teli lakást. A panaszos az önkormányzat munkatársainak és a rendőröknek elismerte, hogy nincs jogalapja a lakáshasználatnak és ezáltal pedig megvalósította az önkényes beköltözés szabálysértést. A rendőrök ezután több lakót, köztük a szabálysértést el nem ismerő M. S-t és a panaszost is igazoltatták. Mivel a panaszos iratai a lakásban voltak, ezért az igazoltató rendőrök engedélyével bement a lakásba, hogy átadja a személyazonosító okmányait. Nem sokkal azután, hogy bement a lakásba, a rendőrök utána mentek és bármiféle felszólítás vagy magyarázat nélkül megbilincseltek és így szállították be egy rendőrautóval előállítottként a kapitányságra. A bilincset a kapitányság előállító helyiségében, a fogdába történő elhelyezés előtt vették le róla. A jogi képviselő a beadványában előadta, hogy a rendőrségi dokumentumok sem a bilincs alkalmazásának jogalapját nem jelölik meg, sem pedig az „intézkedés alapjául szolgáló esemény rövid leírása” rovatban jegyzett történeti tényállásban nem utalnak a panaszos olyan magatartására, amely indokolná a bilincs alkalmazását. A rendőri jelentés mindössze a bilincselés módjára tartalmaz törvényhelyre való hivatkozást. A jogi képviselő egyébként a hatályos Rtv. és Szolgálati Szabályzat, bilincselést szabályozó rendelkezéseire hivatkozással alátámasztja álláspontját, amely szerint a panaszos nem fejtett ki olyan magatartást, amely bármely jogszabályi ok alapján alátámasztotta volna a vele szembeni bilincs alkalmazását.

A Testület rendelkezésére bocsátott rendőrségi iratok a panaszos bilincselésének jogalapjaként az Rtv. 48. § c) pontját, azaz a szökés megakadályozását jelölik meg. Egyebeket a rendőrség által, a Testületnek megküldött dokumentumok nem tartalmazznak a bilincselés körülményeit illetően.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályaként, az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

Az Rtv. 47. §-a értelmében a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

Az Rtv. 48. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,
- b) támadásának megakadályozására,
- c) szökésének megakadályozására,
- d) ellenszegülésének megtörésére.

A fentieket a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 41. §-a tovább finomítja:

41. § (1) „Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt,

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,
- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.”

A Szolgálati Szabályzat 39. § (2) bekezdése szerint az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

- a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrré, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A (3) bekezdés szerint pedig a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A Testület a rendelkezésére álló iratokból kialakított történeti tényállás szerint, a tapasztalt egyezésekre figyelemmel megállapította, hogy a rendőrség az önkormányzat megkeresésére, az önkormányzattal közösen bérlemény ellenőrzést hajtott végre, amelynek során a panaszossal szemben kiderült, hogy a panaszos jogalap nélkül tartózkodik életvitelszerűen az önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló ingatlanban. A panaszos az önkényes beköltözés, azaz a Szabs. tv. 167. §-ában tilalmazott szabálysértés elkövetését elismerte, így vele szemben a rendőrök ennek megfelelően intézkedtek a továbbiakban.

Sem a rendőrség által, sem pedig a panaszos által előterjesztett dokumentumokból nem állapítható meg olyan magatartás, amely ellenségesnek, együtt nem működőnek minősült volna; épp ellenkezőleg. A panaszos alávetette magát a rendőri intézkedésnek, együttműködött a rendőrökkel, sőt a rendőri tájékoztatást követően elismerte azt, hogy valóban nem rendelkezik érvényes jogcímmel az önkormányzat tulajdonában álló lakás használatára, így erre tekintettel elismerte, hogy magatartásával megvalósította a szóban forgó szabálysértést. A panaszos, amikor személyazonosságának az igazolására szólították fel, akkor visszaindult a lakásba, ahol tartózkodott – figyelemmel arra, hogy ott voltak a személyes iratai –, és ekkor ment utána az egyik rendőr és mindenféle tájékoztatás és figyelmeztetés nélkül megbilincselte. A későbbi rendőri hivatkozás alapján, a helyszínen

intézkedők a panaszos szökésétől tartottak, hiszen előadásuk szerint a panaszos magatartásából alappal lehetett annak szökésére következtetni. Ennek ellenére a rendőrség egy dokumentumban sem jelölt meg olyan konkrét, kézzel fogható körülményt, a panaszos által kifejtett magatartást, amely közvetlenül a szökés realizálására utalhatott. Ha így is volt, hogy a panaszos vissza ment az ingatlanba, akkor az ingatlan zártsága, vagyis fallal történő körülvettsége is fizikai értelemben is kizárta a szökés lehetőségét. A panaszos nem tudott hova „elfutni”, „elmenekülni” a rendőrök elől, hiszen egy fallal körülvett lakásról van szó, amely egy társasházban található, sőt annak a II. emeletén, így fizikailag is kizárt a szökés lehetősége. Emellett a szökés tényleges realizálását zárhatja ki az a tény is, hogy az önkormányzat munkatársai és a rendőrök is a helyszínen tartózkodtak, így az intézkedés pillanatában többen tartózkodtak a társasházban, akik biztosították az intézkedés biztonságos lefolytatását. A panaszos beadványában kifejezetten tagadta azt, hogy ki akarta volna magát vonni az intézkedés alól szökés megvalósításával, sőt előadta, hogy végig együttműködött a rendőri intézkedés során és semmilyen olyan magatartást nem valósított meg, amely a bilincselést bármely jogalapra történő hivatkozással megvalósította volna.

A Testület jelen esetben felhívja a figyelmet arra, hogy amennyiben a rendőrség a bilincs alkalmazásának jogalapjaként szökés megakadályozását határozza meg, akkor abban az esetben a „megakadályoz” szóból kiindulva meg kell valósulnia egy olyan konkrét magatartásnak, amelyet csakis a bilincs alkalmazásával lehet megtörni, megakadályozni, vagyis, hogy azt (t. i. szökés) a panaszos ne realizálja. Jelen panaszügy kapcsán sem a rendőrség, sem pedig a panaszos nem adott elő olyan körülményt, amely arra utalhatott volna, hogy a panaszos megkísérelt volna szökést. Nem hoztak a Testület rendelkezésére olyan tény, adatot, információt, amelyből közvetlenül lehetett volna a panaszos szökésére következtetni. A Testület ennek kapcsán jelzi, hogy a szökés potenciális, távoli lehetősége önmagában nem elegendő a bilincselés jogalapjaként történő hivatkozásra, hiszen konkrét, érdemi, közvetlen magatartás szükséges ahhoz, nevezetesen: az intézkedés alá vont személy megpróbál elszökni a helyszínről és többszöri rendőri felszólításra nem engedelmeskedik a rendőri kijelentésekre (pl.: nem áll meg, nem fordul vissza, elszalad, kikapja magát a rendőrök fogásából, etc.) és ezt csakis a bilincs alkalmazásával lehet megtörni. A bilincs alkalmazása jelen esetben – a szavak nyelvtani jelentésére tekintettel – nem szolgálhatja a megelőzést, hiszen a megakadályozás arra utal, hogy egy konkrét, kifejtett cselekményről van szó, amelyet a rendőri közbeavatkozás, kényszerítő eszköz alkalmazás tör meg. Ezen körülményekre tekintettel a Testület nem találta kellően megalapozottnak a panaszos bilincselését, így álláspontja szerint a panaszossal szemben a bilincset, mint alapjogot súlyosan sértő kényszerítő eszközt megfelelő jogszabályi felhatalmazás hiányában alkalmazta a rendőrség, így a Testület a panaszos emberi méltósághoz való jogának a sérelmét állapította meg.

A fentiekben kifejtettek értelmében a Testület a panaszos emberi méltósághoz való jogának súlyos sérelmét állapította meg a vele szemben, kellő jogszabályi felhatalmazás nélkül alkalmazott bilincs tekintetében.

A Testület jelzi, hogy következetes gyakorlatára tekintettel a jogszabályi felhatalmazás nélkül alkalmazott bilincselés ténye, külön alapjogi vizsgálat nélkül, mintegy automatikusan, a részegész viszonyra tekintettel olyan aspektusok szerint is sérti a panaszos emberi méltósághoz való jogát, mint a bilincs alkalmazásának időtartama és módja.

b) A Testület ezt követően megvizsgálta, hogy valóban történt-e figyelmeztetés a bilincs, mint kényszerítő eszköz alkalmazása előtt.

A rendőrség határozottan visszautasította a panaszos azon állítását, amely szerint nem történt figyelmeztetés a kényszerítő eszköz használatára. A rendőrség előadása szerint a figyelmeztetésre az Rtv. 61. § (1) bekezdés alapján került sor, így a panaszos tényelődása nem fedi a valóságot.

Az Rtv. 61. § (1) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell.

Az Rtv-beli rendelkezést egészíti ki a Szolgálati Szabályzat 5. § (3) bekezdése is, amely általános jelleggel szabályozza a rendőr figyelmeztetési kötelezettségét, amely szerint, ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, akkor őt az intézkedő rendőr a „Törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban fog fellépni. Ezt tovább pontosítja a Szolgálati Szabályzat 39. § (3) bekezdése, amely értelmében a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben kell megelőznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „Törvény nevében!” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A szóban forgó figyelmeztetés megtörténtének a tényét a panaszos határozottan tagadta, hiszen álláspontja szerint nem figyelmeztette őt senki sem, hogy meg fogják bilincselni. Ezt az álláspontot azonban a rendőrség megcáfolta, hiszen tényelődásuk alapján a figyelmeztetés a fentebbi jogszabályi előírások figyelembe tartása mellett megtörtént. Jelen esetben a Testület oly fokú ellentmondást tapasztalt a két fél által közölt információk között, amelyet a rendelkezésére álló korlátozott számú bizonyítási eszközével és a birtokában lévő csekély számú bizonyítékkal nem tudott feloldani, így nem tudott kialakítani egy olyan történeti tényállást, amelynek fényében a panaszos által előadottakat megvizsgálhatta volna. Ezért nem határozható másként, minthogy álláspontja szerint a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogának a sérelme nem megállapítható.

A tapasztalt, feloldhatatlan ellentmondásra tekintettel a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogának a sérelme nem megállapítható.

IV.

A Testület a lefolytatott vizsgálatában megállapította, hogy a panaszos bilincseléséhez a rendőrség nem rendelkezett kellő jogszabályi felhatalmazással, így a Testület a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapvető jogának súlyos sérelmét állapította meg. A kényszerítő eszköz alkalmazására vonatkozó figyelmeztetés kapcsán a Testület nem tudta feloldani a két fél tényelődása között feszülő ellentmondásokat, így csakis úgy határozható, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogának a sérelme nem megállapítható.

V.

A Testület álláspontja szerint a jogsérelem mértéke eléri azt a szintet, amely indokolttá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Budapest, 2015. október 22.

Dr. Lukács Tamás
elnök, előadó testületi tag

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag

Dr. Cservák Csaba
testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET